

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ 217/2017

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(ΤΜΗΜΑ Β')**

Συνεδρίαση της 10^{ης} Οκτωβρίου 2017

Σύνθεση:

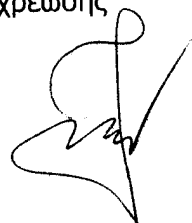
Πρόεδρος: Αλέξανδρος Καραγιάννης, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Στέφανος Δέτσης, Θεόδωρος Ψυχογιός, Δημήτριος Χανής, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αλέξανδρος Ροιλός, Αδαμαντία Καπετανάκη, Ελένη Πασαμιχάλη, Χριστίνα Διβάνη και Διονύσιος Χειμώνας, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ελένη Πασαμιχάλη, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος : Το υπ' αριθμ. πρωτ. Δ.ΕΙΣΠΡΞ. Ε. 1083411 ΕΞ 2017/26-5-2017 έγγραφο της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικής Διοίκησης, Διεύθυνση Εισπράξεων, Τμήμα Ε'.

Ερώτημα : 1) α) Αν η διάταξη της παραγράφου 15 του άρθρου 27 του ν. 4384/2016 «*Αγροτικοί συνεταιρισμοί», στην οποία ορίζεται ότι «Κατά τα λοιπά για την εκκαθάριση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθάρισεως κληρονομίας», περιλαμβάνει και την απαγόρευση λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους του Δημοσίου κατά αγροτικού συνεταιρισμού ή και άλλης μορφής συνεταιριστικής οργάνωσης, που τέθηκε σε εκκαθάριση, σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου νόμου. β) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, από πότε άρχεται η απαγόρευση λήψης των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους του Δημοσίου. 2) Ισχύει η ίδια απάντηση και για τα μέτρα που επιβλήθηκαν σε αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις που τέθηκαν σε εκκαθάριση με τις διατάξεις του προισχύσαντος νομοθετικού πλαισίου, στο οποίο όμως δε υπήρχε ρητή παραπομπή στην αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί δικαστικής εκκαθάρισης κληρονομίας. 3) Η φορολογική διοίκηση υποχρεούται: α) να προβεί στη άρση των επιβληθεισών κατασχέσεων μετά την ανωτέρω απαγόρευση, β) και σε περίπτωση καταφατικής απάντησης να άρει και νομίμως επιβληθείσες κατασχέσεις εις χείρας τρίτου πριν χωρίσει η λήψη απαγόρευσης μέτρων, και γ) να άρει νομίμως επιβληθείσα – πριν τη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης για λύση και εκκαθάριση αυτού – κατάσχεση σε ακίνητο του συνεταιρισμού, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι ενέργειες του εκκαθαριστή για τη ρευστοποίηση της περιουσίας του αγροτικού συνεταιρισμού και να ευοδωθεί ο σκοπός της εκκαθάρισης. 4) α) Σε περίπτωση υποχρέωσης της φορολογικής διοίκησης για άρση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, πρέπει να επιστραφούν τα αποδοθέντα από τον τρίτο ποσά και αν ναι προς ποιον δικαιούχο ; τον οφειλέτη ή τρίτο. β) Σε περίπτωση υποχρέωσης*

επιστροφής, χωρεί συμψηφισμός στην εν λόγω περίπτωση και ποιο είναι το χρονικό σημείο συνάντησης των εκατέρωθεν απαιτήσεων.

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων το Β' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ιστορικό:

Από το έγγραφο της ερωτώσας Υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό, με βάση το οποίο υποβλήθηκαν τα ερωτήματα:

1.- Την 15-12-2016 κοινοποιήθηκε στη ΔΟΥ Αλεξανδρούπολης η από 25-11-2016 εξώδικη πρόσκληση –γνωστοποίηση των Π. Π. και Χρ. Φ. ως εκκαθαριστών του «Αγροτικού Συνεταιρισμού Ν. Ε.» και νομίμων εκπροσώπων αυτού, με τη οποία γνωστοποιήθηκε ότι: α) με την υπ' αριθμ. 2/2-10-2016 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του συνεταιρισμού τέθηκε αυτός σε εκκαθάριση και ορίσθηκαν ως εκκαθαριστές οι παραπάνω και β) κλήθηκε το Ελληνικό Δημόσιο να αναγγείλει τις απαιτήσεις του έναντι του συνεταιρισμού. Ενόψει των ανωτέρω η ΔΟΥ Αλεξανδρούπολης επέδωσε, την 23-12-2016, τη με αριθμό 28/2016 αναγγελία χρεών του συνεταιρισμού. Την ίδια ημέρα (23-12--2016) κατατέθηκε στη ΔΟΥ Αλεξανδρούπολης η με αριθμό πρωτ. 63312/2016 αίτηση - ενημέρωση των εκκαθαριστών του συνεταιρισμού, με την οποία ζητείται η ανάκληση όλων των κατασχέσεων εις χείρας τρίτου που έχουν επιβληθεί εις βάρος τούτου, κατ' επίκληση της παραγράφου 15 του άρθρου 27 του ν. 4384/2016, στην οποία ορίζεται ότι : *«Κατά τα λοιπά για την εκκαθάριση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθαρίσεως κληρονομιάς»*, καθόσον, όπως αναφέρουν στην αίτησή τους, οποιαδήποτε πράξη ατομικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας του αγροτικού συνεταιρισμού μετά τη θέση του σε εκκαθάριση είναι ακυρωτέα και ανίσχυρη και όποια πράξη εκτέλεσης είχε διενεργηθεί σε προγενέστερο της εκκαθάρισης στάδιο πρέπει να λήξει.

2.- Κατόπιν τούτων η ΔΟΥ Αλεξανδρούπολης απέστειλε προς την ερωτώσα Υπηρεσία το με αριθμό 1978/18-1-2017 έγγραφό της. Στο εν λόγω έγγραφο η ΔΟΥ εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά, καθώς και τα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης, στα οποία έχει προβεί, δηλαδή : α) κατάσχεση ακινήτων του συνεταιρισμού και κατασχέσεις εις χείρας τρίτων, επιβληθείσες πριν τη λήψη της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης για τη θέση του συνεταιρισμού σε εκκαθάριση, β) επιβληθείσες κατασχέσεις εις χείρας τρίτων μετά τη λήψη της παραπάνω απόφασης της Γενικής Συνέλευσης και ερωτά αν, ενόψει του ισχύοντος νομοθετικού καθεστώτος (άρθρ. 27 ν. 4384/2016), πρέπει να προβεί σε άρση των επιβληθέντων μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, ή σε απλή παύση αυτών, ή αν πρέπει να απέχει από ενέργειες συνέχισης. Σε περίπτωση δε καταφατικής απάντησης η ΔΟΥ ερωτά προσέτι «αν πρέπει να προχωρήσει σε άρση των μέτρων που επιβλήθηκαν από την απόφαση της Γ.Σ. για εκκαθάριση (2/02-10-2016) και εντεύθεν, ή σε άρση συνολικά όλων των μέτρων της αναγκαστικής εκτέλεσης, ανεξάρτητα από το εάν αυτά επιβλήθηκαν πριν η μετά την ημερομηνία της θέσης του συνεταιρισμού σε εκκαθάριση».

3.- Στην συνέχεια η Υπηρεσία αναφέρει ότι αντίστοιχα ερωτήματα έχουν τεθεί και από άλλες ΔΟΥ σε σχέση με τη τύχη των διασφαλιστικών μέτρων και των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος αγροτικών συνεταιρισμών και των ενώσεων αγροτικών

συνεταιρισμών και ιδίως : α) των υποθηκών και κατασχέσεων σε ακίνητα που επιβλήθηκαν πριν τη θέση σε εκκαθάριση των συνεταιριστικών οργανώσεων, καθώς δεν προβλέπεται ρητά σχετική υποχρέωση του Δημοσίου για άρση τους, η ύπαρξή τους όμως θεωρείται από τους εκκαθαριστές ότι εμποδίζει την ρευστοποίηση της περιουσίας και την ολοκλήρωση της εκκαθαριστικής διαδικασίας και για το λόγο αυτό ζητούν την άρση τους και β) των κατασχέσεων εις χείρας τρίτων, σε βάρος αγροτικών συνεταιρισμών και ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών που τέθηκαν σε εκκαθάριση με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς και εξακολουθούν να βρίσκονται σε εκκαθάριση και οι οποίες επιβλήθηκαν πριν, αλλά και μετά την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης για θέση αυτών σε εκκαθάριση, δεδομένου ότι σύμφωνα με την παράγραφο 18 του άρθρου 27 του άνω νόμου 4384/2016, οι διατάξεις του άρθρου 27 εφαρμόζονται και για τις εκκαθαρίσεις των ΑΣ, ΕΑΣ, ΚΕΣΕ, ΚΑΣΟ και ΣΕ που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του νόμου.

4.- Περαιτέρω στο ερώτημα γίνεται αναφορά: α) στο προισχύον νομοθετικό καθεστώς (ν. 2810/2000), σχετικά με την τύχη των διασφαλιστικών μέτρων όταν ετίθετο ο συνεταιρισμός σε εκκαθάριση, β) στις διατάξεις ειδικών νόμων που αναφέρονται σε διαδικασίες εκκαθάρισης περιουσίας (όπως: άρθρ. 25 ν.3588/2007-Πτωχευτικός Κώδικας, άρθρ. 14^ο παρ. 20 ν. 3429/2005 –ειδική εκκαθάριση δημοσίων επιχειρήσεων, άρθρ. 239 παρ 3 ν. 4369/2016 –ασφαλιστική εκκαθάριση κλπ.), γ) στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί δικαστικής εκκαθάρισης κληρονομίας (ΑΚ 1913-1922), δ) στις διατάξεις των άρθρων 30 (κατάσχεση εις χείρας τρίτου) και 83 (συμψηφισμός) του ΚΕΔΕ, ε) στις γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ 191/2014 Ολ, 185/2014, 241/2016 και 142/2013 που εκδόθηκαν επί σχετικών θεμάτων και στ) σε σχετική με τα ερωτήματα, κατά την άποψη της Υπηρεσίας, νομολογία.

Νομοθετικό πλαίσιο

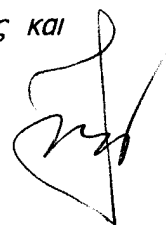
5. Στα άρθρα 1,4,18,19,20,26,27 και 50 του ν.4384/2016 «ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.....» (Α' 78), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1 – 1 «Αγροτικός Συνεταιρισμός, στο εξής ΑΣ, είναι αυτόνομη ένωση προσώπων ή οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει με την αμοιβαία βοήθεια και αλληλεγγύη των μελών της, τη συλλογική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μίας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης....» 2. Ο ΑΣ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει εμπορική ιδιότητα. Αναπτύσσει κάθε είδους δραστηριότητα για την επίτευξη των σκοπών του στο πλαίσιο του νόμου και του καταστατικού του3....4. Για θέματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι διατάξεις του εμπορικού δικαίου και του αστικού κώδικα».

Άρθρο 4 1. «Για τη σύσταση ΑΣ απαιτείται η σύνταξη καταστατικού και η υπογραφή του από είκοσι (20) τουλάχιστον πρόσωπα, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6, καθώς και η καταχώριση του καταστατικού_στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ. Από τη καταχώριση αυτή ο ΑΣ αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα.....»

Άρθρο 18 «Η εποπτεία επί των ΑΣ ασκείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δια της Διεύθυνσης Οικονομικών Ελέγχων και Επιθεώρησης, στο εξής αρμόδια αρχή.....»

Άρθρο 19 «Οι ΑΣ, οι κλαδικοί Εθνικοί ΑΣ και κλαδικοί ΑΣ του άρθρου 31.....καταχωρίζονται στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων, στο εξής μητρώο, το οποίο τηρείται από την αρμόδια αρχή και αποτελεί ψηφιακή βάση δεδομένων. 2. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και

Τροφίμων συμπληρώνονται ή τροποποιούνται η μορφή, το περιεχόμενο, η διαδικασία καταγραφής σε αυτό, η τήρηση του μητρώου, καθώς και κάθε άλλο σχετικό με το μητρώο θέμα 3. Οι ΑΣ απαλλάσσονται από την υποχρέωση εγγραφής τους στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ), στο μητρώο Εμπόρων του ν. 3955/2011 και στα Εμπορικά Επιμελητήρια της περιφέρειας τους.»

Άρθρο 20 1. «Οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλλουν αίτηση καταχώρισης στο μητρώο του άρθρου 19. Η αίτησή τους υποβάλλεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημερομηνία καταχώρισης στο βιβλίο μητρώου που τηρείται στο Ειρηνοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 4.»

Άρθρο 26 1. «Ο ΑΣ λύεται : α) Αν έληξε ο χρόνος διάρκειάς του, που ορίζεται στο καταστατικό και δεν αποφασίσθηκε η παράτασή του από τη γενική συνέλευση, β) Με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14..... 4. Η λύση του ΑΣ και η απόφαση αναβίωσης της παραγράφου 3 κατατίθεται με φροντίδα του ΑΣ στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο για την καταχώρισή της στα βιβλία μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 για την καταχώρισή της στο μητρώο.

Άρθρο 27 1. Τη λύση του ΑΣ ακολουθεί το στάδιο της εκκαθάρισης, με εξαίρεση την περίπτωση της λύσης του ΑΣ που επέρχεται από την κήρυξή του σε κατάσταση πτώχευσης. 2. Το νομικό πρόσωπο του ΑΣ που λύεται εξακολουθεί να υπάρχει και να λειτουργεί μέχρι το τέλος της εκκαθάρισης για τις ανάγκες της. Η γενική συνέλευση του ΑΣ διατηρεί τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης, λειτουργεί για τις ανάγκες της εκκαθάρισης και λαμβάνει αποφάσεις για οποιοδήποτε θέμα με την απαρτία των παραγράφων 3. Η εκκαθάριση διενεργείται από έναν (1) ή περισσότερους εκκαθαριστές που ορίζονται από τη γενική Συνέλευση, εκτός αν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά... 5. Οι εκκαθαριστές μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση της απόφασης διορισμού τους δημοσιεύουν σε μία (1) ημερήσια Εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας και σε μία (1) ημερήσια Εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του Α.Σ., και αν δεν εκδίδει τέτοια σε μία (1) περιοδική Εφημερίδα περίληψη της απόφασης που διατάσσει την εκκαθάριση και το διορισμό τους, καλούν τους πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους και κοινοποιούν πρόσκληση, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 62 του ν.δ. 356/1974 (Α 90). Οι εκκαθαριστές αποστέλλουν την απόφαση αυτή και στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή της στο μητρώο του άρθρου 19. . 6. Οι εκκαθαριστές έχουν υποχρέωση να κάνουν απογραφή της περιουσίας του Α.Σ. που εκκαθαρίζεται και να συντάξουν ισολογισμό.... 7. Οι εκκαθαριστές μπορούν να εκποιήσουν τα ακίνητα του Α.Σ. μετά την πάροδο (4) μηνών από τη λύση του.....9. Απαιτήσεις πιστωτών κατά του υπό εκκαθάριση Α.Σ. παραγράφονται μετά την πάροδο τριών (3) ετών από την ημερομηνία της δημοσίευσης της παραγράφου 5. 10. Οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να περατώνουν χωρίς καθυστέρηση τις εκκρεμείς υποθέσεις του Α.Σ., να μετατρέπουν σε χρήμα τη συνεταιριστική περιουσία, να εξοφλούν τα χρέη του και να εισπράττουν τις απαιτήσεις του Α.Σ. 12. Από το προϊόν της εκκαθάρισης εξοφλούνται τα ληξιπρόθεσμα χρέη του Α.Σ. που εκκαθαρίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι προαιρετικές μερίδες εξοφλούνται μετά την ικανοποίηση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, του Ελληνικού Δημοσίου, των Ασφαλιστικών Ταμείων και των εργαζομένων. Το υπόλοιπο του ενεργητικού που απομένει διατίθεται σε άλλο Α.Σ. ή για άλλο κοινωνικό σκοπό , σύμφωνα με όσα ορίζονται στο καταστατικό και δεν διανέμεται στα μέλη..... 15. Κατά τα λοιπά για την εκκαθάριση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας.....18. Οι διατάξεις του παρόντος

άρθρου εφαρμόζονται και για τις εκκαθαρίσεις των ΑΣ,ΕΑΣ,ΚΕΣΕ,ΚΑΣΟ και ΣΕ που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου».

Άρθρο 50 1. «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται: Α) Ο ν. 2810/2000 (Α 61), όπως ισχύει Η) Κάθε άλλη διάταξη γενική ή ειδική, η οποία έρχεται σε αντίθεση ή ρυθμίζει διαφορετικά τα θέματα που ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.»

6. Εξ άλλου, στα άρθρα 1913,1914,1915,1916,1917,1918 και 1920 και άρθρα 440 και 441 του ΑΚ ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1913 «Το δικαστήριο της κληρονομιάς, μπορεί, ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε δανειστή της, να διατάξει την εκκαθάριση της κληρονομιάς..» Άρθρο 1914 «Από τη δημοσίευση της απόφασης που διατάζει την εκκαθάριση, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομιάς, αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληρονόμου και αποτελούν χωριστή ομάδα που διοικείται από τον εκκαθαριστή, κάθε εγγραφή υποθήκης, ή προσημείωσης, που έγινε στα κληρονομαία με οποιονδήποτε τίτλο μετά το θάνατο του κληρονομούμενου, δεν παρέχει κανένα προνόμιο έναντι των δανειστών της κληρονομιάς». Άρθρο 1915 «Η απόφαση που διατάζει την εκκαθάριση διορίζει εκκαθαριστή της κληρονομιάς..»...

Άρθρο 1916 «Ο εκκαθαριστής μέσα σε ένα μήνα από την κοινοποίηση σ' αυτόν της απόφασης δημοσιεύει στον τύπο περίληψή της με πρόσκληση των δανειστών της κληρονομιάς να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους και τα δικαιολογητικά τους στοιχεία....».

Άρθρο 1917 « Μέσα σε τέσσερις μήνες από την τελευταία δημοσίευση που γίνεται σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, όποιος θεωρεί τον εαυτό του δανειστή της κληρονομιάς οφείλει να αναγγείλει στον εκκαθαριστή την απαίτησή του με τα δικαιολογητικά στοιχεία ...».

Άρθρο 1918 « ... Έως το τέλος της απογραφής (ο εκκαθαριστής) επαληθεύει τις υποχρεώσεις της κληρονομιάς, εισπράττει τις απαιτήσεις και εκποιεί τα κινητά και ακίνητά της. Κάθε χρηματικό ποσό που εισπράττεται κατατίθεται εντόκως σε ασφαλή τράπεζα. Σε περίπτωση εκποίησης ακινήτων ή δημοσίων χρεογράφων ή μετοχών ή ομολογιών ανώνυμων εταιριών εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 1908».

Άρθρο 1920 . «Αν από την απογραφή προκύπτει ότι το ενεργητικό της κληρονομιάς δεν είναι αρκετό για την εξόφληση των υποχρεώσεών της, ο εκκαθαριστής έχει υποχρέωση, πριν εξοφλήσει οποιοδήποτε δανειστή, να ζητήσει από το δικαστήριο της κληρονομιάς να ρυθμίσει τη σύμμετρη πληρωμή όλων των δανειστών, χωρίς να θίγονται τα προνόμια που αποκτήθηκαν κατά το νόμο ή οι υποθήκες που έχουν εγγραφεί και τα ενέχυρα που έχουν συσταθεί πριν από τον θάνατο του κληρονομούμενου».

Άρθρο 440. «Ο συμψηφισμός επιφέρει απόσβεση των μεταξύ δύο προσώπων αμοιβαίων απαιτήσεων όσο καλύπτονται, αν είναι ομοειδείς κατά το αντικείμενο και ληξιπρόθεσμες».

Άρθρο 441. «Ο συμψηφισμός επιφέρει αν ο ένας τον επικαλεσθεί με δήλωση προς τον άλλον. Η πρόταση του συμψηφισμού επιφέρει απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων από τότε που συνυπήρξαν».

7. Περαιτέρω, στα άρθρα 30,38,62 και 83 του ν.δ.356/1974 (ΚΕΔΕ), όπως ισχύουν ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 30 1) «Η κατάσχεσις εις χέρας τρίτων των εν χείρας αυτών ευρισκομένων χρημάτων, καρπών και άλλων κινητών πραγμάτων του οφειλέτη του Δημοσίου ή των οφειλομένων εν γένει προς αυτό, ενεργείται υπό του Διευθυντού του Δημοσίου Ταμείου δια

κατασχετηρίου εγγράφου, μη κοινοποιούμενου εις τον οφειλέτη, περιέχοντος.....3. Από της ημέρας κοινοποιήσεως του κατασχετηρίου εις τον τρίτον δεν δύναται ούτος να αποδώσει προς τον οφειλέτη του Δημοσίου τα κατασχεθέντα χρήματα ή πράγματα ουδέ δύναται να συμψηφίσει προς ανταπαιτήσεις του μεταγενεστέρας της κατασχέσεως, της κατασχέσεως επιφερούσης τα αποτελέσματα αυτοδικαίως χωρούσης αναγκαστικά εκχωρήσεως....».

Άρθρο 38 1. "Από της ημέρας της κατά τα άρθρα 36 και 37 του παρόντος Ν.Δ/τος επιδόσεως εις τον οφειλέτην αντιγράφου της εκθέσεως κατασχέσεως στερείται ούτος του δικαιώματος της ελευθέρως διαθέσεως του κατασχεθέντος πράγματος, πάσα δε από της ημέρας ταύτης επιχειρηθείσα απαλλοτριώσης ή ενεργηθείσα μεταγραφή ή εγγραφή δι' οιανδήποτε επιβάρυνσιν είναι αυτοδικαίως άκυρος, έναντι του Δημοσίου. 2. Μετά την κατά το άρθρον 39 του παρόντος Ν. Διατάγματος εγγραφών της κατασχέσεως του Δημοσίου εις το οικείον βιβλίο ή εγγραφή δι' οιανδήποτε επιβάρυνσιν είναι αυτοδικαίως άκυρος υπέρ του δημοσίου και ουχί υπέρ των τρίτων».

Άρθρο 62. «.....6. Ο εκκαθαριστής κάθε μορφής επιχείρησης και ο εκκαθαριστής κληρονομίας υποχρεούται εντός μηνός από την ανάληψη των καθηκόντων του να κοινοποιεί πρόσκληση για αναγγελία απαιτήσεων του Δημοσίου προς τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών και στον Διοικητή του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων...."

Άρθρο 83. 1. «Βέβαιη και εκκαθαρισμένη χρηματική απαίτηση του οφειλέτη κατά του Δημοσίου, η οποία αποδεικνύεται με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή δημόσιο έγγραφο, συμψηφίζεται με βεβαιωμένα χρέη αυτού προς το δημόσιο. 2. Ο συμψηφισμός προτείνεται με δήλωση του οφειλέτη που υποβάλλεται στη Δ.Ο.Υ., η οποία είναι αρμόδια για την είσπραξη του χρέους. Ο συμψηφισμός μπορεί να ενεργείται και αυτεπάγγελτα με πράξη του προϊσταμένου της ίδιας υπηρεσίας, εφόσον από τα υπάρχοντα στοιχεία αποδεικνύεται η απαίτηση του οφειλέτη. Απαίτηση του Δημοσίου παραγεγραμμένη αντιτάσσεται σε συμψηφισμό για μια τριετία από τη συμπλήρωση της παραγραφής. Η δήλωση του οφειλέτη για συμψηφισμό της απαίτησης κατά του Δημοσίου ή το έγγραφο του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. για αυτεπάγγελτο συμψηφισμό κοινοποιείται στην εκκαθαρίζουσα υπηρεσία, η οποία υποχρεούται σε άμεση απόδοση του συμψηφισθέντος ποσού....4. Με το συμψηφισμό οι αμοιβαίες απαιτήσεις αποσβένονται από την ημερομηνία που συνυπήρξαν και κατά το μέρος που καλύπτονται, με την επιφύλαξη των άρθρων 89 και 94 του ν. 2362/1995. 5. Αναστολή είτε του νομίμου τίτλου βεβαίωσης ή είσπραξης, είτε της ταμειακής βεβαίωσης, είτε των πράξεων διοικητικής εκτέλεσης, από το νόμο ή βάσει απόφασης δικαστηρίου ή διοικητικού οργάνου δεν εμποδίζει τη διενέργεια του συμψηφισμού.....7. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα".

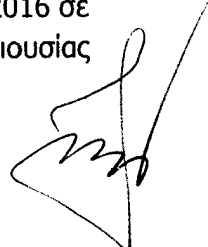
Ερμηνεία των διατάξεων

A. Από τις ανωτέρω διατάξεις, συνάγονται, κατά την ομόφωνη γνώμη των μελών του Τμήματος, τα ακόλουθα:

8. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί (ΑΣ) είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τα οποία, ως αυτόνομες ενώσεις προσώπων, συγκροτούνται με βάση την αρχή της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι, σύμφωνα με το άρθρο 12 του Συντάγματος και δραστηριοποιούνται σε οποιονδήποτε τομέα της αγροτικής οικονομίας. Λειτουργούν, κυρίως, ως επιχειρήσεις που παράγουν και διαθέτουν στην αγορά προϊόντα και υπηρεσίες. Έχουν εμπορική ιδιότητα και αποτελούν ιστορικά τον κύριο κορμό της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα. Η κρατική εποπτεία επ' αυτών ασκείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δια της Διεύθυνσης Οικονομικών Ελέγχων και Επιθεώρησης (αρμόδια αρχή) και περιλαμβάνει κυρίως

τον έλεγχο νομιμότητας, την τήρηση του μητρώου, την διαπίστωση της αλήθειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και γενικά των βιβλίων των ΑΣ, ως και την καταβολή των συνεταιριστικών μεριδίων. Ως εκ τούτου είναι πρόδηλο το δημόσιο συμφέρον για την εύρυθμη και νόμιμη λειτουργία των ΑΣ.

9. Το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς που αφορούσε την ίδρυση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών, ήταν ο ν. 2810/2000, (Α' 61), ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 50 του ν. 4384/2016 (Α' 78/26-4-2016), από την έναρξη ισχύος του τελευταίου (ημέρα δημοσίευσής του στο ΦΕΚ: 26-4-2016). Ο νεότερος, ως άνω, ν. 4384/2016, με τον οποίο ενισχύεται το πλαίσιο κρατικής εποπτείας και ελέγχου επί των ΑΣ, ρυθμίζει, μεταξύ των άλλων, και το θέμα της λύσης και εκκαθάρισης της περιουσίας αυτών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφο 1, περίπτωση β' του άνω νόμου η λύση του ΑΣ επέρχεται και *«με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 (2/3 των εχόντων δικαίωμα ψήφου μελών) και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14» (2/3 των παρόντων μελών)»,* δηλαδή με απόφαση της Γ.Σ. με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Η απόφαση της Γ.Σ. για την λύση του ΑΣ καταχωρείται στο αντίστοιχο βιβλίο μητρώου του αρμόδιου κατά τόπο Ειρηνοδικείου και στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών του άρθρου 19 του νόμου (άρθρ. 26 παρ. 4). Την λύση του ΑΣ ακολουθεί η εκκαθάριση (άρθρ. 27), κατά την διάρκεια της οποίας υφίσταται μεν το νομικό πρόσωπο του ΑΣ που εξακολουθεί να λειτουργεί μέχρι το τέλος της εκκαθάρισης και μόνο για τις ανάγκες αυτής, όπως και η Γενική Συνέλευση τούτου. Η ίδια η Γενική Συνέλευση ορίζει και τους εκκαθαριστές, (έναν ή περισσότερους), εκτός αν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Οι εκκαθαριστές μέσα σε ένα μήνα από την κοινοποίηση της απόφασης διορισμού τους δημοσιεύουν, (σε ημερήσια εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας και ημερήσια εφημερίδα περιφερειακής ενότητας της έδρας του Α.Σ.), περίληψη της απόφασης που διατάσσει την εκκαθάριση και το διορισμό τους και συγχρόνως απευθύνουν πρόσκληση στους πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους, κατά τα οριζόμενα και στο άρθρ. 62 παρ 6 του ν.δ. 356/1974. Παράλληλα, τα ανωτέρω (απόφαση περί λύσης και εκκαθάρισης του ΑΣ, περί του διορισμού τους και πρόσκληση προς του δανειστές) τα αποστέλλουν και στην αρμόδια αρχή (που είναι, όπως προαναφέρθηκε, η Διεύθυνση Οικονομικών Ελέγχων και Επιθεώρησης του Υπουργείου Ανάπτυξης, κατ' άρθρο 18 του ν. 4384/2016), προκειμένου να καταχωρηθούν στο «Εθνικό Μητρώο Αγροτικών, Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων» που τηρείται από την Υπηρεσία αυτή και αποτελεί Ψηφιακή βάση δεδομένων (άρθρο 18 και 19 παρ.1 του άνω νόμου). Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται η αρχή της διαφάνειας και η προστασία των τρίτων που συναλλάσσονται με τον ΑΣ. Σε περίπτωση μη τήρησης της ως άνω δημοσιότητας, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που διέπουν την λειτουργία των νομικών προσώπων εν γένει, δεν δύναται ο ΑΣ να αντιτάξει έναντι των τρίτων το γεγονός ότι βρίσκεται στο στάδιο της λύσης και εκκαθάρισης. Κατά τα λοιπά οι εκκαθαριστές του ΑΣ οφείλουν να προβούν σε όλες τις νόμιμες ενέργειες, (απογραφή, σύνταξη ισολογισμού, εκποίηση ακινήτων κ.ά.), για την ρευστοποίηση της συνεταιριστικής περιουσίας, την εξόφληση των χρεών του ΑΣ και είσπραξη των απαιτήσεών του, το υπόλοιπο, δε, που απομένει μετά και την εξόφληση των προαιρετικών συνεταιριστικών μεριδίων, διατίθεται σε άλλον ΑΣ ή για άλλον κοινωνικό σκοπό, κατά τα οριζόμενα στο καταστατικό και δεν διανέμεται στα μέλη (άρθρο 27 παρ. 12). Σύμφωνα με την διάταξη της παραγράφου 15 του άρθρου 27 του άνω ν. 4389/2016 σε όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από το άρθρο αυτό, σχετικά με την εκκαθάριση της περιουσίας

του ΑΣ, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας, (άρθρα 1913-1920 Α.Κ.), δηλαδή η εν λόγω διάταξη παραπέμπει προς ανάλογη εφαρμογή στις ανωτέρω διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Σημειώνεται, επίσης, ότι κατά την ρητή αναφορά της παραγράφου 18 του άρθρου 27 του άνω νόμου οι διατάξεις αυτού εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων και στους ΑΣ που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού.

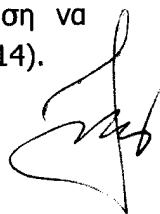
10. Από τις διατάξεις των άρθρων 1913-1920 Α.Κ, που αναφέρονται στην δικαστική εκκαθάριση της κληρονομίας, συνάγονται, μεταξύ άλλων, τα εξής : Από την εκκαθάριση η περιουσία του κληρονόμου αποχωρίζεται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της κληρονομίας, τυχόν εγγραφή υποθήκης ή προσημείωσης που έγινε στα κληρονομιαία μετά το θάνατο του κληρονομούμενου, δεν παρέχει κανένα προνόμιο στον πιστωτή και σε περίπτωση που από την απογραφή προκύπτει ότι το ενεργητικό της κληρονομιάς δεν επαρκεί για την ικανοποίηση των δανειστών, ο εκκαθαριστής υποχρεούται να ζητήσει από το δικαστήριο της κληρονομιάς να ρυθμίσει την σύμμετρη πληρωμή τούτων, με την επιφύλαξη να μη θιγούν τα εκ του νόμου προνόμια ή εκείνα που προέρχονται από τις νόμιμα εγγραφείσες υποθήκες ή τα ενέχυρα που έχουν εγγραφεί και συσταθεί πριν από τον θάνατο του κληρονομούμενου.

11. Είναι αληθές ότι στις παραπάνω διατάξεις του ν. 4384/2016 (άρθρα 26 και 27) και του Αστικού Κώδικα (άρθρα 1913-1920), που εφαρμόζονται εν προκειμένω, δεν υπάρχει ρητή αναφορά περί απαγόρευσης ή αναστολής εκτέλεσης των αναγκαστικών μέτρων και λοιπών ατομικών καταδιωκτικών μέτρων από τους δανειστές του ΑΣ, κατά τον χρόνο που αυτός βρίσκεται σε εκκαθάριση. Περαιτέρω, όμως, ο θεσμός της δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας, όπως η σχετική διαδικασία προσδιορίζεται στα άρθρα 1913-1922 ΑΚ, έχει ως σκοπό να προστατεύσει τους πιστωτές της κληρονομίας από αφερέγγυο κληρονόμο ή από τυχόν επικίνδυνη διαχείριση της κληρονομιαίας περιουσίας, με απώτερο σκοπό την σύμμετρη ικανοποίηση όλων των πιστωτών, σε περίπτωση ανεπάρκειας της κληρονομίας. Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 1914 ΑΚ, από τη δημοσίευση της απόφασης που διατάσσει την εκκαθάριση, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομίας αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληρονόμου και, επομένως, για όσο χρόνο διαρκεί η εκκαθάριση δεν δύναται να γίνει αναγκαστική εκτέλεση στα κληρονομιαία αντικείμενα από τους δανειστές της κληρονομίας. Σε περίπτωση, δε, που η αναγκαστική εκτέλεση άρχισε πριν από την εκκαθάριση δεν είναι επιτρεπτή η συνέχισή της. Έχει κριθεί ότι εξαίρεση αποτελούν μόνο τα προνόμια που αποκτήθηκαν κατά το νόμο ή οι υποθήκες που έχουν εγγραφεί και τα ενέχυρα που έχουν συσταθεί πριν από τον θάνατο του κληρονομούμενου, όπου οι ενυπόθηκοι δανειστές μπορούν να αρχίσουν ή να συνεχίσουν εγκύρως αναγκαστική εκτέλεση στα κληρονομιαία ακίνητα που ασφαρίζονται με υποθήκη ή ενέχυρο και κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης (Εφ.Δωδ. 189/2005). Ο ανωτέρω περιγραφόμενος σκοπός της δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας προσμοιάζει με εκείνον της εκκαθάρισης της περιουσίας του ΑΣ, για το λόγο τούτο, άλλωστε, ότι ο ν. 4384/2016 παραπέμπει ρητά στην αναλογική εφαρμογή των διατάξεων της δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας στους ΑΣ, ως θεσμού συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, που έχει, επίσης, ως σκοπό την σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών, (όπως και η δικαστική εκκαθάριση κληρονομίας) και κατά τούτο ομοιάζει και με την πτώχευση, που είναι επίσης θεσμός συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, κατά τον οποίο οι δανειστές του πτωχού από την δημοσίευση της απόφασης περί της κήρυξης αυτού σε πτώχευση στερούνται των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων, πλην των ενυπόθηκων και

ενεχυρούχων εξ αυτών. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι από τον χρόνο της περιέλευσης του ΑΣ σε εκκαθάριση απαγορεύεται η λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, πλην των ενεχυρούχων και ενυποθήκων δανειστών για ασφάλειες που έχουν συσταθεί πριν από την εκκαθάριση του ΑΣ. Οι δανειστές αυτοί διατηρούν την δυνατότητα λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και προηγούνται έναντι των λοιπών εγγειόγραφων δανειστών κατά το στάδιο της ικανοποίησης αυτών από το προϊόν της εκκαθάρισης. Κατά την ρητή, δε, πρόβλεψη του άρθρου 27 παρ. 18 του ν. 4384/2016 η ίδια διαδικασία τηρείται και για τις εκκαθαρίσεις των ΑΣ που έχουν αρχίσει πριν από την ισχύ του νόμου. Όσον αφορά τις αναγκαστικές κατασχέσεις και λοιπά μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης που έχουν επιβληθεί πριν από την θέση του ΑΣ σε εκκαθάριση, αυτά είναι νόμιμα και έγκυρα, μη θιγόμενα από το γεγονός της εκκαθάρισης. Με την περιέλευση όμως του ΑΣ σε εκκαθάριση ηρεμούν και δεν είναι επιτρεπτή η συνέχιση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης που στηρίζεται σε αυτά, διατηρούνται όμως οι έννομες συνέπειες που προκάλεσαν με την επιβολή τους, όπως π.χ. η διακοπή της παραγραφής (ΝΣΚ 426/2000). Σημειώνεται ότι πάντα τα προαναφερόμενα προϋποθέτουν την τήρηση εκ μέρους των εκκαθαριστών του ΑΣ των διατυπώσεων δημοσιότητας που ορίζει ο νόμος, τόσο για την λύση του ΑΣ, όσο και για τη περιέλευση αυτού σε εκκαθάριση (άρθρ. 26 παρ. 4 και 27 παρ. 5 του ν. 4384/2016).

12. Εξ ετέρου, το Δημόσιο για την ικανοποίηση ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων του δύναται, μεταξύ των άλλων, να προβεί σε κατάσχεση εις χείρας τρίτων, κινητών πραγμάτων του οφειλέτη του Δημοσίου (χρημάτων, καρπών κλπ), ως και σε αναγκαστική κατάσχεση ακινήτων του οφειλέτη ή εμπραγμάτου δικαιώματος αυτού επί ακινήτου, σύμφωνα με τις διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος 356/1974 (άρθρ. 30 επ. ΚΕΔΕ). Στην αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου, η οποία ολοκληρώνεται με την κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον τρίτο, επέρχεται ex lege αναγκαστική εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης, ήτοι η απαίτηση μεταβιβάζεται εκ του νόμου από τον μέχρι τούδε δικαιούχο-καθού η εκτέλεση στον κατασχόντα. Συνεπώς το Δημόσιο καθίσταται εκδοχέας της κατασχεθείσας απαίτησης, ο τρίτος λογίζεται οφειλέτης του Δημοσίου, υπό την αναβλητική αίρεση της θετικής δήλωσης του τρίτου και οι έννομες συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης (απαγόρευση καταβολής του κατασχεμένου αντικειμένου από τον τρίτο στον οφειλέτη του Δημοσίου, απαγόρευση συμψηφισμού απαιτήσεων του τρίτου προς ανταπαιτήσεις του οφειλέτη του Δημοσίου, αν αυτές προέκυψαν μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου, επέρχονται αυτοδικαίως (ΝΣΚ 163/2017, 254/2016).

13. Με τις διατάξεις του άρθρου 83 του ΚΕΔΕ ρυθμίζεται το θέμα του συμψηφισμού απαιτήσεων οφειλετών του Δημοσίου με χρέη τους προς αυτό και προβλέπεται η δυνατότητα συμψηφισμού εκκαθαρισμένων απαιτήσεων των εν λόγω οφειλετών με οποιονδήποτε τρόπο και αν αποκτήθηκαν, εφόσον αποδεικνύονται με τελεσίδικες αποφάσεις ή δημόσια έγγραφη. Με τις ίδιες προϋποθέσεις επιτρέπει ο νόμος και τον συμψηφισμό απαιτήσεων κατά του Δημοσίου με χρέη αυτού προς το Δημόσιο που καταβάλλονται με ταυτόχρονη υποβολή δήλωσης φόρου ή άλλου εσόδου. Με την δήλωση συμψηφισμού αποσβένονται, αναδρομικά, οι εκατέρωθεν απαιτήσεις, από τον χρόνο που αυτές συνυπήρξαν (ΑΠ 435/2015, ΣΤΕ 2164/2009). Έχει κριθεί ότι επιτρέπεται ο συμψηφισμός χρεών του οφειλέτη του Δημοσίου με απαιτήσεις αυτού προς αυτό, ακόμη και αν τα χρέη του δεν έχουν βεβαιωθεί στο δημόσιο ταμείο, υπό τις προϋποθέσεις των διατάξεων των άρθρων 440-442 του ΑΚ, οι οποίες δεν απαιτούν η προς συμψηφισμό προτεινόμενη ανταπίτηση να αποδεικνύεται με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή άλλο δημόσιο έγγραφο (ΑΠ 782/2014).

Β. Περαιτέρω, όμως, κατά την ενώπιον του Τμήματος συζήτηση μεταξύ των μελών αυτού επί της εφαρμογής των προπαρατεθεισών διατάξεων επί του τρίτου και τετάρτου των ερωτημάτων διαμορφώθηκαν δύο (2) γνώμες:

α. Η γνώμη της πλειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τον Πρόεδρο του Τμήματος Αλέξανδρο Καραγιάννη και τους Νομικούς Συμβούλους Στέφανο Δέτση, Θεόδωρο Ψυχογιό, Δημήτριο Χανή, Αλέξανδρο Ροιλό και Ελένη Πασαμιχάλη (ψήφοι 5), δέχθηκε τα εξής:

14. Κατά το σύστημα των ακυροτήτων που διέπει την διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης στον Κ.Πολ.Δικ. και στην διοικητική εκτέλεση, ακόμη και στην περίπτωση που υφίστανται πλημμέλειες της εκτελεστικής διαδικασίας, οι πράξεις εκτέλεσης δεν καθίστανται αυτοδικαίως άκυρες, αλλά είναι δυνητικά ακυρώσιμες με διαπλαστική απόφαση, κατόπιν άσκησης ανακοπής σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 933 του Κ.Πολ.Δικ. ή του άρθρου 217 του Κ.Διοικ.Δικ. και εντός των προθεσμιών που ορίζουν αυτές. Αν δεν προσβληθούν μέσα στην νόμιμη προθεσμία τότε παραμένουν τυπικά έγκυρες, λόγω όμως του γεγονότος ότι επιβλήθηκαν κατά τον χρόνο που ίσχυε η απαγόρευση λήψης μέτρων αναγκαστικής κατάσχεσης δεν επέρχονται οι κατά το ουσιαστικό δίκαιο συνέπειες αυτών και το Δημόσιο δεν δύναται να προβεί στην συνέχιση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, ούτε και στην ταμειακή βεβαίωση των κατασχεθεισών απαιτήσεων (στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου). Περαιτέρω, όμως, έχει κριθεί ότι ο καθού η εκτέλεση δύναται να ασκήσει αναγνωριστική ή καταψηφιστική αγωγή, (με την τακτική διαδικασία), λόγω παράνομης επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης, με σκοπό την θεμελίωση δικαιώματος αποζημίωσης. Στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο δύναται να προβεί σε παρεμπόπτουσα κρίση ως προς την ακυρότητα πράξης εκτέλεσης, για την οποία δεν ασκήθηκε ανακοπή, χωρίς όμως κατά την διάρκεια της δίκης αυτής να αμφισβητηθεί το κύρος της αναγκαστικής εκτέλεσης (ΑΠ 819/2013, ΝΣΚ 114/2014). Συνεπώς, ναι μεν οι αναγκαστικές κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί είτε σε ακίνητο του ΑΣ, είτε στα χέρια τρίτου, (του οποίου οφειλέτης είναι ο ΑΣ), μετά την νομότυπη περιέλευση του ΑΣ σε καθεστώς εκκαθάρισης, ήτοι κατά το χρόνο που ίσχυε η απαγόρευση λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, είναι ακυρώσιμες, πλην όμως, εν όψει του προεκτεθέντος σκοπού της εκκαθάρισης, της αρχής της χρηστής διοίκησης και προς αποφυγή κινδύνου δημιουργίας αποζημιωτικών αξιώσεων κατά του Δημοσίου, συντρέχει περίπτωση άρσης εκ μέρους της διοίκησης των αναγκαστικών κατασχέσεων που τυχόν έχουν επιβληθεί μετά την περιέλευση του ΑΣ σε εκκαθάριση (πρβλ ΝΣΚ 241/2016, 191/2014). Σε περίπτωση που η φορολογική διοίκηση προβεί, κατά τα προαναφερόμενα, σε άρση των επιβληθεισών αναγκαστικών κατασχέσεων, όταν έχει επιβληθεί κατάσχεση εις χείρας τρίτου, τα τυχόν ήδη αποδοθέντα, συνεπεία θετικής δήλωσης του τρίτου, επιστρέφονται στον καθ' ου η εκτέλεση συνεταιρισμό, προκειμένου να τεθούν στη διάθεση του εκκαθαριστή και να συμπεριληφθούν στο προϊόν της εκκαθάρισης και για τις ανάγκες αυτής. Ζήτημα συμψηφισμού απαιτήσεων του Δημοσίου με τα, μετά την άρση των επιβληθεισών κατασχέσεων, επιστρεφόμενα στον καθού η κατάσχεση ποσά, δεν γεννάται, δεδομένου ότι η επιστροφή θα λάβει χώρα μετά τη θέση του συνεταιρισμού σε εκκαθάριση και στο πλαίσιο αποκατάστασης της νομιμότητας, πράξη από την οποία δεν μπορεί να ωφεληθεί το Δημόσιο με το συμψηφισμό αυτών τούτων των μη νομίμως κατασχεθεισών απαιτήσεων.

β. Η γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τους Νομικούς Συμβούλους Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αδαμαντία Καπετανάκη, Χριστίνα Διβάνη και Διονύσιο Χειμώνα (ψήφοι 4), δέχθηκε τα εξής :

15. Σύμφωνα με τα ανωτέρω ομοφώνως γενόμενα δεκτά και από την πλειοψηφίσασα γνώμη, οι πράξεις της εκτέλεσης (κοινής και διοικητικής) δεν είναι αυτοδίκαια άκυρες, αλλά ακυρώσιμες εκτός αν, λόγω του ελαττώματος, προβλέπεται από το νόμο τέτοια συνέπεια. Επομένως, ενόψει και των όσων ανωτέρω αναπτύχθηκαν (σκέψη 11), κάθε πράξη της εκτέλεσης ή συνέχισης αυτής που επιχειρείται από τους δανειστές του Α.Σ. κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης, μπορεί να αποκρουσθεί από τον εκκαθαριστή και εκείνον που έχει έννομο συμφέρον με την άσκηση της ανακοπής του άρθρου 933 Κ.Πολ.Δ. (πρβλ ΕφΔωδ 189/2005, ΕφΘεσ 2425/1993, 990/1993, ΜΠρωτΚερκ 442/2003 κ.α.). Στην προκειμένη περίπτωση, αν η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ή οποιαδήποτε άλλη τυχόν αναγκαστική κατάσχεση έχει επιβληθεί, μετά την περιέλευση του ΑΣ σε εκκαθάριση, δεν επιβλήθηκε νομίμως, εφόσον όμως δεν έχει ακυρωθεί με δικαστική απόφαση, κατόπιν άσκησης ανακοπής, η φορολογική διοίκηση δεν υποχρεούται να άρει την κατάσχεση και να επιστρέψει τα τυχόν αποδοθέντα από τον τρίτο ποσά, διότι αυτή έχει καταστεί απρόσβλητη και οι σχετικές διατάξεις του νόμου δεν προβλέπουν τέτοια συνέπεια. Ενόψει τούτων, δεν γεννάται ζήτημα επιστροφής των κατασχεθέντων και, προφανώς, ούτε ζήτημα συμψηφισμού.

Απάντηση

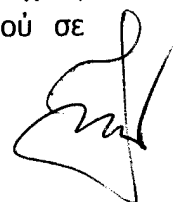
Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί των τεθέντων ερωτημάτων το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδοτεί ως εξής:

16. Επί του πρώτου ερωτήματος (ομόφωνα): α) Κατά την διάρκεια εκκαθάρισης αγροτικού συνεταιρισμού κατά τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4384/2016 δεν είναι επιτρεπτή η λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους του Δημοσίου κατ' αυτού ή και άλλης μορφής συνεταιριστικής οργάνωσης που τέθηκε σε εκκαθάριση, σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις. **β)** Η απαγόρευση λήψης αναγκαστικών μέτρων εκ μέρους του Δημοσίου αρχίζει από την ημέρα που ολοκληρώθηκαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας της θέσης του αγροτικού συνεταιρισμού σε λύση και εκκαθάριση, όπως αυτές ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 4 και 27 παρ. 5 του ν. 4384/2016.

17. Επί του δεύτερου ερωτήματος (ομόφωνα) : Το ίδιο ισχύει και για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς που τέθηκαν σε εκκαθάριση με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος νομοθετικού πλαισίου, κατά την ρητή πρόβλεψη του άρθρου 27 παρ. 18 του ν. 4384/2016.

18. Επί του τρίτου ερωτήματος: α) (κατά πλειοψηφία) Συντρέχει περίπτωση άρσης εκ μέρους της φορολογικής διοίκησης των αναγκαστικών κατασχέσεων που επιβλήθηκαν μετά την περιέλευση του αγροτικού συνεταιρισμού σε καθεστώς εκκαθάρισης. **β) (ομόφωνα)** Αντίθετα, δεν υποχρεούται να άρει κατασχέσεις εις χείρας τρίτου που επιβλήθηκαν πριν την περιέλευση τούτου σε εκκαθάριση, καθόσον αυτές είναι νόμιμες και έχει επέλθει εξ αυτών ex lege αναγκαστική εκχώρηση προς το δημόσιο της κατασχεμένης απαίτησης. **γ) (κατά πλειοψηφία)** Σε περίπτωση που έχει επιβληθεί κατάσχεση σε ακίνητο του αγροτικού συνεταιρισμού πριν την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης για την λύση και εκκαθάριση τούτου, αυτή είναι νόμιμη και δεν συντρέχει περίπτωση άρσης αυτής, πλην όμως, κατά το στάδιο της εκκαθάρισης, η κατάσχεση ηρεμεί και δεν δύναται να συνεχισθεί η διοικητική εκτέλεση με βάση αυτήν.

19. Επί του τέταρτου ερωτήματος (κατά πλειοψηφία) : **α)** Αν η κατάσχεση εις χείρας τρίτου επιβλήθηκε μετά την περιέλευση του αγροτικού συνεταιρισμού σε

εκκαθάριση, συντρέχει περίπτωσης άρσης αυτής από την φορολογική διοίκηση και τα τυχόν αποδοθέντα από τον τρίτο ποσά αποδίδονται στον δικαιούχο ΑΣ για να συμπεριληφθούν στο προϊόν της εκκαθάρισης και για τις ανάγκες αυτής. **β)** Στην περίπτωση αυτή δεν τίθεται θέμα συμψηφισμού των εκατέρωθεν απαιτήσεων.

20. Παρά τον σχηματισμό πλειοψηφίας επί του πρώτου και δευτέρου ερωτήματος και πλειοψηφικής γνώμης επί του τρίτου και τετάρτου ερωτήματος, λόγω μείζονος σπουδαιότητας των ανακυπτόντων ζητημάτων, της οριακής πλειοψηφίας, αλλά και της αντίθεσης της παρούσης προς τις ΝΣΚ 253, 247/2016 και Ολ. 191/2014 του ζητήματος του δικαιούχου της επιστροφής των μη νομίμως κατασχεθέντων, το Τμήμα αποφάσισε την παραπομπή του συνόλου των (αλληλοεξαρτώμενων άλλωστε) ερωτημάτων στην Ολομέλεια του ΝΣΚ, κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 §3 του ν. 3086/2002 – Α' 324 - (Οργανισμός του ΝΣΚ).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 13-11-2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΣΚ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΕΛΕΝΗ ΠΑΣΑΜΙΧΑΛΗ
ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ